

Magyar Képzőművészeti Egyetem
Doktori Iskola

Tudomány

Mestermunka

Szabó Áron

2026

Budapest

Témavezető: dr. habil Sallai Géza DLA, egyetemi tanár

A mestermű és környezetének bemutatása

A műalkotás helyszíne

A mestermunka megvalósításának lehetősége 2025 februárjában körvonalazódott, amikor az Eötvös József Főiskola vezetősége részéről képzőművészeti alkotás megtervezésére és kivitelezésére kaptam megbízást. A vezetőség ugyanis felkért, hogy készítsek az intézmény B épületének energetikai felújítása során *az állami beruházások rendjéről szóló 2023. évi LXIX. törvény 34. §* értelmében az egyik átalakuló belső tér számára egy kortárs képzőművészeti alkotást.¹ A helyszín adottságainak és az építészeti környezetnek a tanulmányozását követően az aula főfalára esett a választásom, amely mérete és központi elhelyezkedése miatt alkalmasnak bizonyult egy emberléptéket meghaladó fali dombormű elhelyezésére. Az aula elsődleges funkciója a közlekedő- és találkoztér szerepének betöltése, ugyanakkor az épület legnagyobb egybefüggő belső tere is. Ebből adódóan fontos szempont volt, hogy a relief ne csupán díszítőelemként jelenjen meg, hanem a tér meghatározó vizuális fókuszpontjává váljon, hozzájárulva annak identitásához és esztétikai minőségéhez. Fontos szempont volt számomra, hogy az alkotás a rendelkezésre álló falfelület jelentős részét kitöltse, mivel az aula nagy belmagassága és tágas tere monumentális léptékű műalkotást kívánt. Ennek megfelelően a relief végleges mérete $4,80 \times 1,80$ méter lett, amely a falfelület mintegy 70%-át foglalja el.

Épített környezet – történeti előzmények

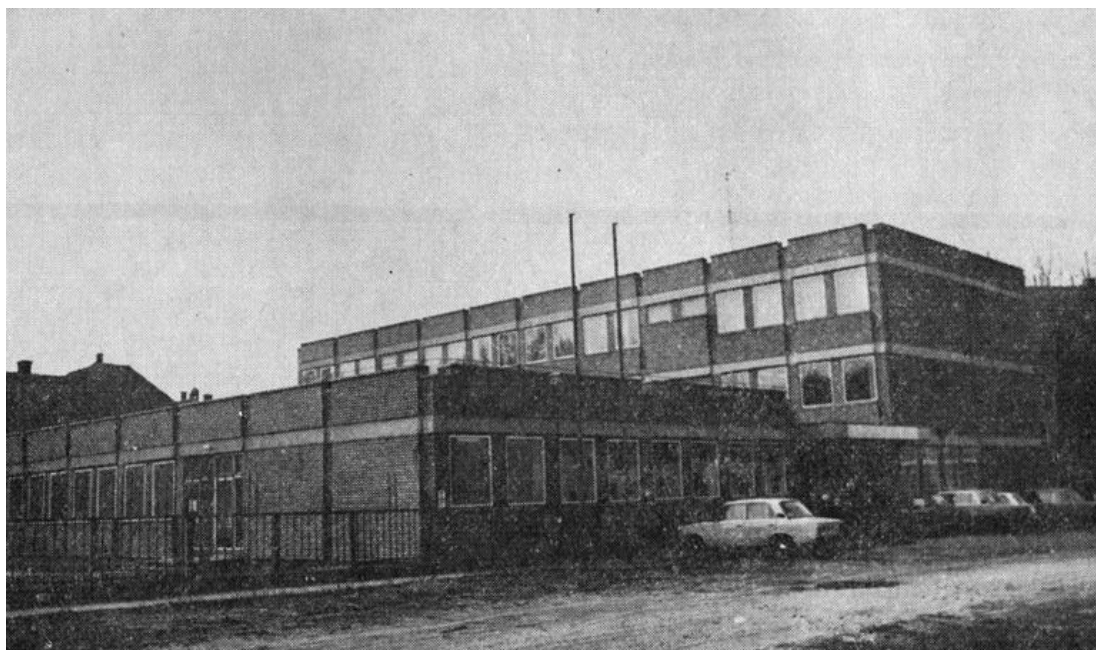
Az 1870-ben alapított bajai Eötvös József Főiskola (korábbi nevén Tanítóképző Főiskola) B épülete 1977–1978 épült, jelentős felújítás az elmúlt négy évtizedben nem történt. A főiskola campusa belvárosi környezetbe ágyazódik. A főépület egyik oldalát egy forgalmas főút határolja, míg a B épület utcafronti bejárata egy zsákutcára néz. Az épület külső homlokzatát a terrakotta színű klinkertéglák és a nagy üvegfelületek váltakozó ritmusa határozza meg, amely modern megjelenést kölcsönöz az épületnek.

A főiskola B épülete vasbeton pillérvázassal készült, kétszintes kialakítású, funkcióját tekintve pedig tantermeknek és irodai helyiségeknek adott otthont. Az épület átadásáról az 1981-ben megjelent főiskolai évkönyv is röviden beszámol. Az évkönyv kiemeli, hogy az új

¹Az állami beruházások rendjéről szóló 2023. évi LXIX. törvény 34. § alapján: *Közösségi célokat szolgáló, közhasználatú beruházás esetén a beruházás becsült értékének legalább 3 ezrelékét a beruházással szervesen összefüggő, vagy annak környezetében elhelyezkedő – elsősorban, de nem kizárólagosan kortárs – képzőművészeti és iparművészeti alkotások megvalósítására kell fordítani.*
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2300069.tv>

épület tágas és ünnepélyes aulája méltó helyszínt biztosított a főiskolai, városi és megyei rendezvények számára.

A „B” épület megépítését a hallgatói létszám jelentős növekedése is indokolta: egy évfolyam létszáma ekkor megközelítőleg 180 fő volt, ami közel kétszerese volt a korábbi évek adatainak. Az új épületegységnek köszönhetően a Tanítóképző Főiskola nyolc tanszék számára tudott korszerűbb és kényelmesebb elhelyezést biztosítani.²

A főiskola új „B” épülete 1978-ban, az átadás évében.

forrás: TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA BAJA ÉVKÖNYV 1976-1981, Baja, 1981. 4.old., Ligeti László/Kovács László

² Dr. Gaszner István, Dr. Fekete Krisztina, Juhász Károly, *TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA BAJA ÉVKÖNYV 1976-1981*, Baja, 1981. 2.old.

A „B” épület aulája, forrás: : TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA BAJA ÉVKÖNYV 1976-1981, Baja, 1981. 7.old., Ligeti László/Kovács László 1978-1981

Az épület korábban a bajai Jelky András szakképzési intézményben folyó képzésnek adott helyet, mivel az iskola közoktatási feladatainak egy részét ide szervezték át a 2010-es években. A főiskola főépületének felújítása alatt ebben az épületegységben működött a teljes képzés, és csak 2021-ben költözött vissza a főépületbe és a hozzá tartozó C épületbe. A „B” épület 2022-től üresen állt, és felújítási-átalakítási munkálatok vették kezdetét, egészen a 2026. évi átadásáig. A felső szintek kollégiummá alakítása 2026. novemberében fejeződik be.

A helyszín előtörténetéhez hozzátartozik, hogy az általam választott falfelületen korábban egy hullámos kialakítású falra épített monokróm csempemozaik helyezkedett el. A művet Klossy Irén (1943–2023) grafikusművész, a főiskola egykori adjunktusa tervezte a 2000-es évek közepén. A mozaik keletkezésének körülményeiről Dr. Marczin István szociológus, a főiskola korábbi oktatója adott tájékoztatást, aki személyesen ismerte az alkotót, és nyomon követte a munka létrejöttét. Elmondása szerint Klossy Irén eredeti, Bauhaus-szemléletű terve a kivitelezés során jelentős módosításokon ment keresztül. A kivitelezők több ponton eltértek az eredeti elképzeléstől, mind a formai megoldások, mind a színvilág tekintetében, ami az alkotó számára csalódást okozott. Az elkészült munkát azonban már nem módosították, így az átdolgozott változat mintegy tizenhét éven keresztül maradt az épület része. A 2024-es energetikai korszerűsítés során a hullámfalat és a rajta lévő mozaikot teljes egészében elbontották.

*Az EJF B épület aula falán Klossy Irén tervezet mozaikfal
forrás: Kecskés Nóra, EJF, 2023.08.*

Az épületrész átépítésével a földszinten új hallgatói terek alakultak ki, amelyek a gyakorlati oktatás színterei lesznek. Ugyanakkor a rekonstrukció eredményeként várhatóan jelentősen csökken a létesítmény üzemeltetésének költsége.³

Felújítási munkálatok

Az épület korszerűsítése egy RRF-pályázat keretében valósult meg, amelynek célja az intézmény energetikai és funkcionális megújítása volt. A beruházás eredményeként az épület a 21. századi felsőoktatás igényeinek megfelelő, korszerű oktatási és közösségi térré alakul, amely a fenntartható üzemeltetés szempontjait is figyelembe veszi. A mestermű tervezési folyamatában lehetőségem volt az épület belső átalakítását annak kivitelezési szakaszában is nyomon követni. Ennek köszönhetően a burkolatok, a falfelületek struktúráját, valamint a tervezett színvilágot már a tervezés során figyelembe vehettem. Az új belsőépítészeti környezet letisztult karaktere indokoltta a minimalista formanyelv alkalmazását, amely harmonikusan illeszkedik az épület kortárs arculatához.

A kiválasztott falszakasz statikai szempontból 15 cm vastag, vakolt kerámiatégla válaszfal, amely a mosdók előterében helyezkedik el. A fal mögött közlekedőfolyosó található. Az aula többi falfelületét ajtók és egyéb nyílászárók tagolják, ezért ezek kevésbé bizonyultak alkalmasnak egy nagyméretű relief befogadására. Alternatív lehetőségként felmerült az aula előtti fogadótér egyik összefüggő falfelülete is, azonban ott a gépészeti vezetékek eltakarására

³ <https://ejf.hu/index.php/hireink/befejezodott-az-eotvos-jozsef-foiskola-b-epuletenek-energetikai-korszerusitese>

épített gipszkarton előtétfal miatt nem volt biztosítható a mű megfelelő teherbírása és biztonságos rögzítése. Szerencsére az átalakítás azon fázisában kapcsolódtam be, amikor még nem készült el a végleges aula tér. Mivel az előzetes tervek szerint az általam kiválasztott falszakaszra egy led-fal kialakítását tervezték gipszkarton előfallal, jeleztem a kivitelező felé, hogy a reliefnek a felfogatási pontokon stabil vakolt téglafal felülettel kell közvetlenül találkoznia. A kivitelező a gipszkarton falat, emiatt nem építette meg és áthelyezte az elektromos jelzőpaneleket is a fal túloldalára. A végeredmény egy sima fehér falfelület lett kapcsolók és elektronikai panelek nélkül, így elhárult az akadály az elől, hogy az általam készített munka a két ajtónyílás közötti teljes hosszúságot kitöltse. A kerámia téglafalazat is optimális volt, hogy a betontáblák súlyát elbírja – a tervezett gipszkarton előfallal ellenben, amely nem lett volna alkalmas ennek a tervnek a megvalósítására.

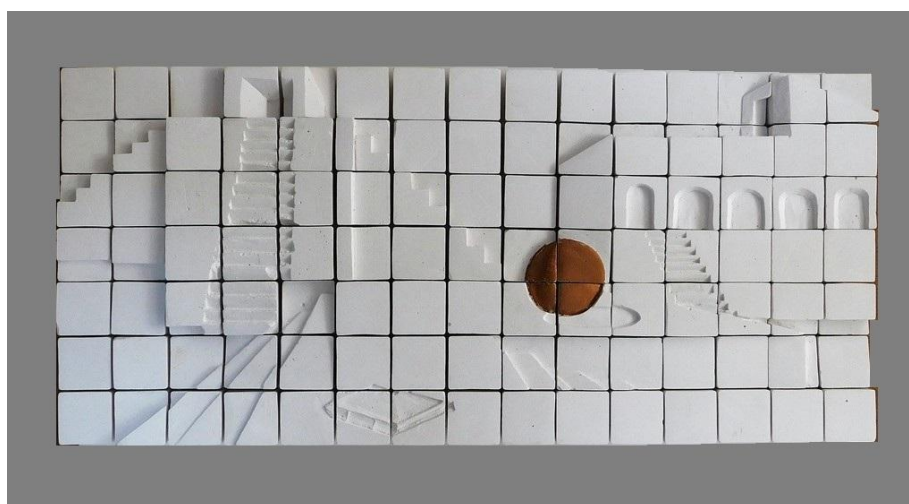
*Az aula főfala az átalakítás közben
forrás. saját fotó, 2025.*

A mestermű dokumentációja

A fal dombormű terve és kivitelezése

A feladat elkészítésére 2025. februárjában kaptam felkérést, a tervezési folyamat összesen hét hónapot vett igénybe. Mivel a műalkotás helyszíne egy pedagógiai és gazdasági képzéseket nyújtó felsőoktatási intézmény, ezért a relief koncepcionális alapjait e két terület szellemiségéhez kellett kapcsolnom. A feladat komplex jellegéből adódóan a tervezési fázis hosszabb időintervallumot igényelt. A mű első szakaszát vázlatrajzok készítésével kezdtem, amely több hónapon át tartott. E folyamat során fokozatosan jutottam el addig a pontig, amikor egy olyan terv körvonalazódott, amelyet érdemesnek tartottam anyagban is megvalósítani. A projektnek a *Tudomány* címet adtam, amely egyben mesterművem címe is.

Az első tervről gipszmaettet készítettem, amelyet T/I. számmal jelöltem. A projekt technológia része sokkal összetettebbnek és kihívásokkal telibbnek bizonyult, mint azt elsőre gondoltam. A korábbi munkáimhoz használtam egy fém öntőkokillát, amely 15x15x15/cm betonkockák öntésére volt alkalmas. Az első elképzeléseim között felmerült ennek a használata, viszont az 105/db kockát jelentett volna, és ennek súlya, felrakásának rendszere nem bizonyult volna jól kivitelezhetőnek. Végül úgy láttam, az aula terében nem működött volna a kisméretű kockákból álló kompozíció, ugyanis az szétaprózta volna a munkát ekkora méretben.

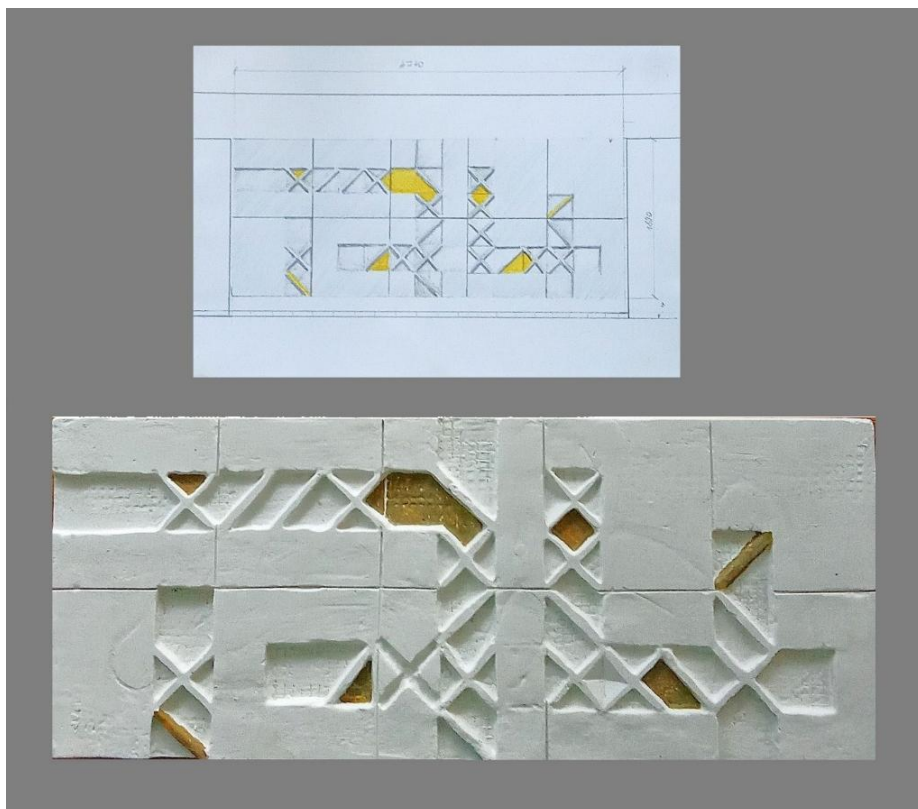
*T/I. gipszmaett, 48x22,5 cm
forrás: Saját fotó, 2025*

A tervezési folyamat előrehaladtával egyre markánsabban kirajzolódott az absztrakt, geometrikus formanyelv alkalmazásának iránya, amely az ipari építészeti tartószerkezetekre

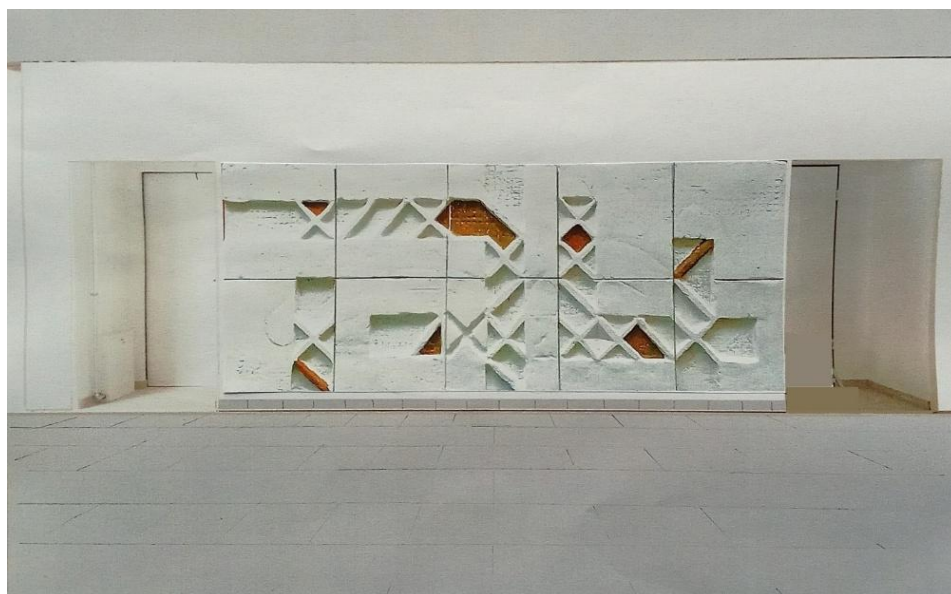
jellemző formavilág. Másfelől, a korábbi bronz-beton kísérleti műveim mentén akartam tovább haladni, és egy nagyobb léptékű munkán az addigi eredményeimet bemutatni. Ebben a témavezetőmmel folytatott konzultációk is megerősítették.

A T/II. terve július hónapban bontakozott ki, amikor már túl voltam a római képzőművészeti ösztöndíjamon. A tervemet ugyanis nagyban meghatározta a Rómában látott alkotás, Giuseppe Uncini, *Cementarmato* (1963) vasbeton reliefje a *Galleria Nazionale d'Arte Moderna e Contemporanea*-ban. Ennek a műnek a kettős anyaghasználata és geometrikus kompozíciója fogott meg. A felület és a nem felület kombinációja a vasbeton drót levegőt határoló struktúrája és a beton zárt tömör monolit egységének harmonikus egységének kísérleti darabját érzékelttem. E kettősség érzékeny egyensúlyát a mű kísérleti jellegű, mégis letisztult megfogalmazásaként értelmeztem.

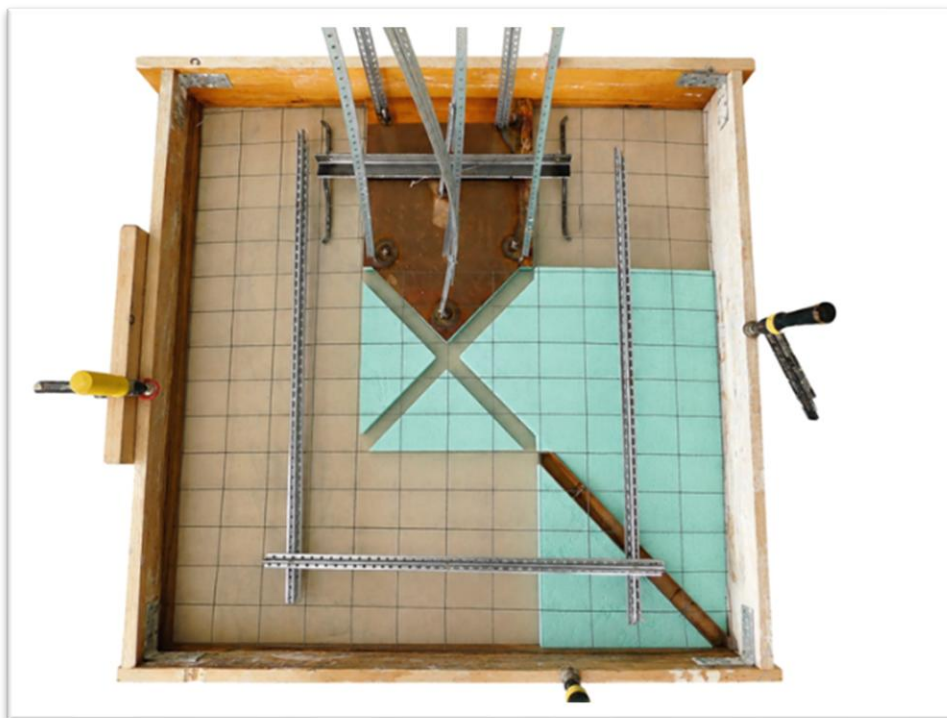
A mesterműnek szánt relief kompozícióját illetően a vázlatrajzoláskor alakult ki egy első változat, a makett készítéskor pedig újabb változásokat iktattam be. A fény-árnyék hatások például már jól láthatóak voltak a maketten. Amikor eldőlt, hogy a fali dombormű 10 db közel 1x1/m táblából fog állni, akkor már sejthető volt, hogy egy tábla súlya közel 40-50/kg között lesz, így a falra rögzítés stabil módját is át kellett gondolnom. A beton adta meg a relief négyzetméterben lefedő alapját, amelyhez a bronz társult. A tíz tábla között nincsen két egyforma elem, ismétlődő alakzat.

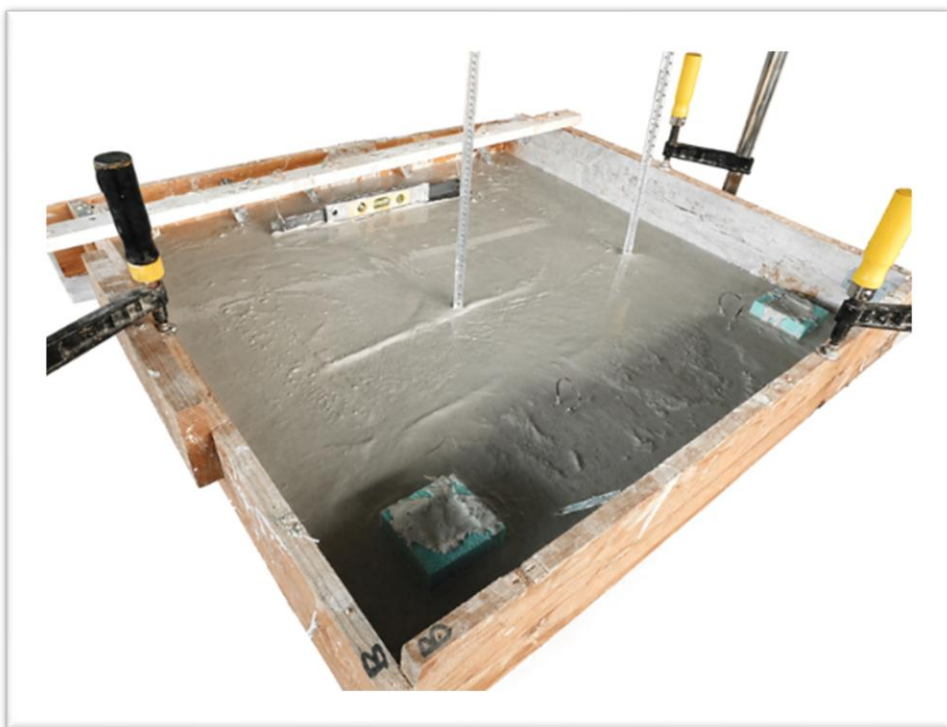
*T/II. tervvázlata és gipszmodellje, 45x18 cm
forrás: Saját fotó, 2025.*

*T/II. látványterv
forrás: Saját fotó, 2025*

*A betonöntés előtti tartók, térhálórács és bronz betétek rögzítése a zsaluzatban.
forrás: Saját fotó, 2025.*

*A beton beöntését követő állapota zsaluzatba.
forrás: Saját fotó, 2025.*

*Az első tábla felhelyezése a főiskola aulájának falára.
forrás: Saját fotó, 2025.*

*A két utolsó tábla felszerelése.
forrás: Saját fotó, 2026.*

A Tudomány című alkotás

A mesterművem, a *Tudomány* című relief egy 9 m²-es felületű fali plasztika, amely az Eötvös József Főiskola B épületének aulájában lett elhelyezve 2025. decemberében. A kompozíció egy fekvő alakú 2x5-ös négyzetrácsból álló építészeti rendszer, amely moduláris felépítésű, négyzetes betonpanelekből álló rendszert alkot, amelyet a panelekbe helyezett geometrikus bronzbetétek és formai mélyedések rendszere kapcsol össze. A relief moduláris szerkezete az építészet rendjére és a tudomány rendszerszemléletére egyaránt utal. A panelek, mint geometriai elemek vizuális hálózata a különböző tudományterületek közötti kapcsolatrendszer, valamint az ismeretek folyamatos bővülését jeleníti meg absztrakt módon. A tíz darab különálló négyzetmezőből álló kompozíció nem egy zárt narratívát közvetít, hanem nyitott értelmezési lehetőséget kínál, amelyben a szemlélő tekintetét végig vezeti a formák ritmusán és saját asszociációin keresztül válik a mű befogadjává.

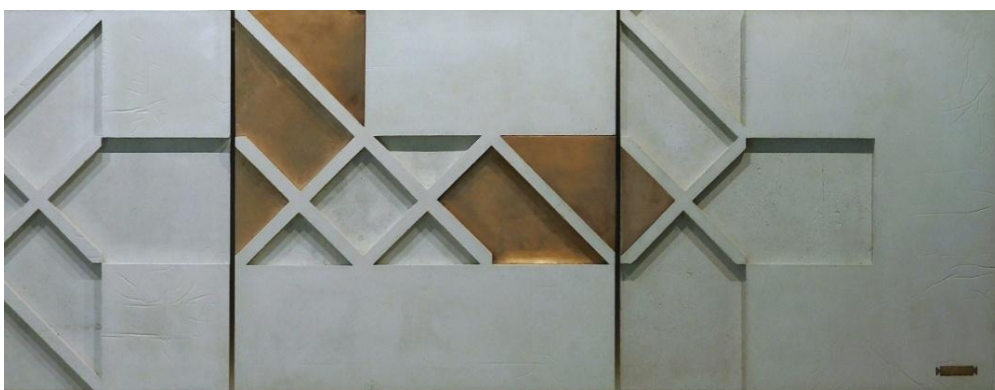
Az anyagok kontrasztja nem csupán vizuális hangsúlyt teremt, hanem a két anyag eltérő karakterét is párbeszédbe állítja. A szürkés tónusú beton egyrészt a homogén, matt felületével nyugodt, visszafogott háttérrel biztosít a bronz meleg színének és fényvisszaverő tulajdonságainak, másrészt a beton monolitikus felülete a stabilitást, az állandóságot és a felhalmozott tudást idézi. A matta csiszolt viaszolt bronzlemezek a mű egészéhez viszonyítva kisebb arányban vannak jelen a reliefen, ugyanakkor ellentétet képeznek a beton domináns tömegével szemben. A beton a kortárs építészet egyik meghatározó anyagaként kapcsolatot teremt az épület funkciójával és karakterével, miközben plasztikai minősége révén önálló esztétikai értéket képvisel. Az ékszerszerűen beágyazott fémlamezek finomabb minősége viszont kiemeli és érzékenyebbé teszi a nyers, monumentális betonfelületet.

A dombormű beton térközeiben elhelyezett síklemez bronzbetétek, tehát a kompozíció meghatározó vizuális elemei. Fénytükröző tulajdonságuknak köszönhetően a fény jelenlétét érzékeltetik és azt a kompozíció részévé teszik. A bronz síklemezek alkalmazása ezért tudatos anyag- és formai döntés eredménye, amelynél a fény egyrészt optikai jelenséggént van jelen, másrészt önálló jelentéshordozó szerepet is betölt. A bronzfelületekről visszaverődő fény mintegy szakrális jelleget kölcsönöz a műnek (ld. aranyozás az ikonfestészetben), amely az őt körülvevő térnek új dimenzióját nyitja meg a befogadó számára. A természetes és mesterséges fény változásai folyamatosan módosítják a relief fény-árnyék hatását, ezzel a bronzfelületek tükröződését is, így a relief a napszakok függvényében eltérő vizuális karaktert mutat.

A mű léptéke meghatározó szerepet játszik az aula térélményében. Arányrendszere követi a fal tagolását, horizontális szerkesztése pedig összhangot teremt a tér nyitottságával.

*Tudomány, 2025-2026. betonöntvény, bronz, 4780x1890 cm
Magyarország, Baja, Eötvös József Főiskola B épület aula
forrás: Saját fotó, 2026.*

*Részlet a mesterműről, a beton felületén megjelenő enyhén gyűrt faktúrákról
forrás: Saját fotó, 2026.⁴*

⁴ <https://aronszabo.art/>